

Papp Ferenc
2013-03-20

Rítusviták

Bevezetés

Néhány gondolattal kapcsolódok a „Liturgikus teológia ma” című, 2013. március 14-16.-án megrendezett konferencia előadásaihoz, mely kapcsolódott a „XVI. Benedek pápa és a Szent Liturgia” című nemzetközi konferenciához, ami 2008. augusztus 21-24.-én került megrendezésre Budapesten, s amelynek megjelentek az előadásszövegei a Szent István Társulatnál 2011 márciusában. A 2007. július 7.-én kiadott Summarum Pontificum motu proprio folytatása volt a II. János Pál pápa által 1988-ban kiadott Ecclesia Dei motu proprio. Az elsőben II. János Pál kérte a püspököket, hogy engedjék a hagyományos liturgia szerinti mise megünneplést az azt kérőknek, de mivel ez sok esetben nem történt meg, XVI. Benedek pápa már olyan rendeletet fogalmazott meg, mely a papságot felruházta annak jogával, hogy immár püspöki engedély nélkül is bemutathatnak magán misét hagyományos rítusban. Valamint a hívők egy bizonyos „állandó” csoportja számára a „rendes”, azaz az 1970-es Novum Ordo miserítus mellett annak „rendkívüli” formájaként az 1962-es hagyományos, római latin mise is bemutatható.

Az Universae Ecclesiae végrehajtásának nehézségei

Ezután két probléma jelentkezett. 2009-ben XVI. Benedek pápa visszavonta II. János Pál pápa 2001-es kiközösítő bulláját, ami a Marcel Lefebvre által 1988-ban felszentelt négy püspököt érintette, de továbbra is nyitva hagyta az FSSPX, azaz a X. Piusz Társaság jogi státuszának meghatározását, a püspökök csak korlátozott tevékenységet folytathatnak.

Ennek tulajdonítható be, hogy a Summarum Pontificum motu proprio végrehajtási utasítására majd négy esztendőtt kellett a püspököknek várniuk, egészen 2011. április 30.-ig az Universae Ecclesiae instrukció megjelenéséig. A végrehajtási utasítás nem határozta meg azt, hogy mennyi az a minimális létszámú közösség, amely kérheti a hagyományos rítusú misét, csak ennyit írt:

*„2. §. Ha a csoport **kevés** hívóból állna, a helyi ordináriushoz kell fordulni, hogy jelöljön ki egy templomot, amelyben a hívek összegyűlhetnek ezekre a szertartásokra, hogy ezáltal könnyebb legyen nekik a tevékeny részvétel és a szentmise ünneplése is méltóbbá váljék.
17. 1. §. **Az egyes esetek elbírálásakor** a plébános vagy templomigazgató, ill. a templomot ellátó pap bölcs megítéléssel járjon el, a lelkipásztori buzgóságtól vezérelve és a nagy-lelkű befogadókészség szellemében.”*

Pápai Lajos győri püspök 20 főben jelölte meg ezt a minimális létszámot. Ennek csak a budapesti Szent Mihály Laikus Káptalan felel meg, melynek rendes tagsági létszáma 23 fő, de a galántai Keresztelő Szent János Laikus Káptalan taglétszáma is elérhette a 20 főt. A szegedi Szent György Alapítvány talán azért nem tudott átalakulni laikus káptalanná, mert létszáma 20 fő alatt mozgott, vagy nem képez állandó liturgikus közösséget.

2011. Virágvasárnapja után a Szeged alsóvárosi ferences templom rendkívüli káptalani ülése megszüntette a régi rítusú, zömében Alácsi János Ervin tábori lelkész által majdnem egy évig bemutatott misebemutatókat két indokkal: 1./a virágvasárnapi „rendkívüli” mise szertartása annyira elhúzódott, hogy a „rendes” virágvasárnapi mise kezdési ideje fél órát csúszott, amin egyes hívők felháborodtak. (Bár előre látható volt e dolog, mert ezek a misék általában másfél órásak.) 2./Az ambótt sem tudták a kapkodás miatt rendesen visszatenni a helyére s emiatt a misehangosítás is felmondta a szolgálatot. E két indoklás azért meglepő, mert a római instrukció javasolta, hogy a nagyheti szertartásokat úgy szervezzék meg, hogy ne legyenek ütközések, tehát a szervező ferences szerzetesek hibáztak akkor, amikor nem tették délutánra a hagyományos húsvéti szertartásokat és nem a régi rítus hívei:

*„33. A korábbi liturgikus hagyományhoz ragaszkodó hívek csoportjának joga van hozzá, hogy ha van alkalmas papjuk, magát a szent háromnapot is megünnepelhesse a „rendkívüli forma” szerint. Ha pedig nincs olyan templom vagy kápolna, amelyet kizárólag az efféle ünneplések végzésére jelöltek ki, a plébános vagy az ordinárius — az alkalmas pappal egyetértésben — biztosítson kedvezőbb lehetőséget a lelkek javának elérésére, nem zárva ki a lehetőséget **a szent háromnap szertartásainak megismétlésére ugyanabban a templomban.**”*

Rendkívül zavarónak tartom, és a II. Vatikáni Zsinat szellemiségével nem összeegyeztethetőnek, hogy az olvasmányokat háromféleképpen is fel lehet olvasni. Például a Szent Mihály Laikus Káptalan énekes miséjén az olvasmányokat is latinul *éneklik* el, amire van lehetőségük, annak ellenére, hogy ritkaság számba megy, ha a hívek közül valaki tud latinul és érti akár a felolvasott szövegek, akár a latin gregorián énekek magyar jelentését:

*„26. A Summarum Pontificum motu proprio 6. cikkelyében írtakkal kapcsolatban azt kell mondani, hogy a szentmisének az 1962-es Misekönyvben található olvasmányai **felolvashatók** vagy csak latinul, vagy latinul és ezt követően népszerű fordításban, vagy — az olvasott misékben — **pusztán népszerűen.**”*

Alácsi Ervin 2011-es tridenti miséje a szegedi alsóvárosi ferences templom főoltáránál

Egészen érdekes volt számomra ezen instrukció 22. pontja, mely azt mondja ki, hogy a megyéspüspök kérésére küldenek képzett papot, aki fel van jogosítva, hogy más papokat is kiképezzen. A dolog pikantériája, hogy ezt a kérést nem az egyszerű laikus hívők, hanem csak a püspök teheti meg:

„22. Azokban az egyházmegyékben, ahol nincsenek alkalmas papok, a megyéspüspök nyugodtan kérhet segítséget az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság által létrehozott intézetek papjaitól akár azért, hogy ők celebráljanak, akár pedig, hogy másokat tanítsanak meg a celebrálásra.”

Így jutott képzett, vizsgával, engedéllyel rendelkező paphoz 2005-ben a Szent Mihály Laikus Káptalan is, mégpedig Lengyelországból. Havi egyszer tartott misét a városmajori vár Jáki-kápolnájában az onnan eljáró pap. Ez a pap a X. Piusz Társaság papi társulatának azaz a Szent Péter Papi Társulatnak volt a papja, ahogyan Kovács Ervin Gellért is ehhez a társulathoz tartozott, később lett premontrei szerzetes Gödöllőn, előtte a római Szent Anzelm Egyetem Liturgikus Intézetében végezte el teológiai tanulmányait. A „laikus káptalan” jogi kategória számomra meglepően újszerű és zavaros dolog. A püspöki káptalanok kanonokokból álló papi tanácsadó testületek voltak a középkorban, mindamellett, hogy liturgikus feladatokat is elláttak, például közösen zsolozsmáztak, miséket mutattak be. Tehát a papi rendhez tartoztak és a püspöki főszékesegyházakban láttak el liturgikus feladatokat. A mo.-i laikus káptalan procurátora Kovács Ervin premontrei szerzetes, dékánja viszont Földváry Miklós István, aki nem papi személy, bár liturgikus szakember, liturgiátörténész, latin tanár és egyházenész egy személyben. Univerzalitása ellenére sem klerikus személy. Mivel a katolikus egyházban, a liturgiában a misét csak egyházi rendhez tartozó, cölibátusi fogadalmat tett pap vezetheti, mutathatja be, „laikus”, lett légyen magasan képzett liturgiai szakember is legföljebb szekretárius, azaz szertartásmester lehet. (Bár a tridenti miséknél ezt is szerepük, zömében állandó vagy szubdiakónusok végezték el.) Ráadásul bár a Nagyboldogasszony templom főplébánia mégsem székesegyház, elvileg káptalanja sem lehetne. (Bár ebben nem vagyok teljesen biztos, lehet, hogy mégis van káptalanja, ami nem a főplébániai képviselői testület.)

II. János Pál pápa felravatalozva

Viszont a premontrei rendnek lehet, sőt, bizonyára van káptalanja, melynek harmadrendi világi szerzetesek is tagjai lehetnek, akiknek nem kell hármastenniük. Ha a Szent Mihály Laikus Káptalan valójában a hazai premontreiek világi harmadrendje, akkor miért nem Gödöllőn működnek, például az ottani gimnázium kápolnájában? A válasz valószínűleg az lehet, hogy Osztie Zoltán plébános, aki egyben a Keresztény Értelmiségi Szövetségének az elnöke is, felfigyelt rájuk és megfelelő feltételeket biztosított számukra. Egyik interjújában elmondta, hogy arra lett figyelmes, hogy a hívóknél a mise áldozati jellege miatti motiváltság szinte megszűnt, a pap prédikációjára jöttek vagy nem jöttek be a templomba, azaz az igeliturgia került a mise középpontjába. A régi rítus bevezetésével azonban mintha fordulat állt volna be, a régi rítusra is közel 100 fő jön össze vasárnap délben, nagyobb ünnepeken ennek a duplája is, azaz kialakuló félben van egy igényesebb, a régi liturgia szépségeit és misztikus mélységeit felfedező, zömében közép vagy ifjú korú, állandó hívő közösség.

Magam 2013. február 3.-án főleg a Balázs-áldás vétele miatt - amit Szikora Róbert, az Ergó énekes ajánlott előtte melegen mindenkinek az egyik zenei rádióban – mentem el s életemben először láttam régi, tridenti rítusú énekes misét. (Korábban csendes misét láttam már.) S mi tagadás, a dermesztő, jégbarlang-szerű hideg ellenére, ami a templomot áthatotta, a mise alatt és után azt tapasztaltam, hogy annak ellenére, hogy a latin szövegeket nem értettem, olyan lelki kisugárzása, hatása van e rítusnak, melynek zsibbasztó melegségét még délután is órákig éreztem magamban. Valami itt jobban működik, mint az új rítusban, amelyben viszont sok énekes misét láttam már. Ezek is felemelőek.

A Balogh Piusz premontrei szerzetes vezette, 2013. március 15.-i Avilai Teréz templomi mise is, mely tartalmazott latin gregorián elemeket, betéteket az új miserítust emelte szinte mennyei magasságokba. Talán a padlófűtés melege és a templomtér lenyűgöző akusztikája és csodálatos liturgikus tere is bizonyította, hogy Novum Ordo rítusban is lehet magas színvonalú énekes misét bemutatni. Mégis a régi rítus felé billent bennem a mérleg nyelve, bár ennél gyakran éreztem magam liturgiai analfabétának, főleg a mise első felében. Készületlenül nem tudtam követni, hogy miután mi is következik, úgyhogy utólag igyekeztem pótolni liturgiai ismeretbeli hiányosságaimat.

Az instrukció 19. pontja szintén elgondolkodtató, hogy mennyiben érvényes ez az útmutatás a X. Piusz Társaságra és mennyiben nem. A hazai X. Piusz Társaság is mutat be énekes miséket a Magyarok Királynője kápolnájában, ami egy 3. emeleti imaterem. A Novum Ordo misét érvényesnek tartják, de nem használják és nem is ajánlják senkinek, a pápát viszont elismerik egyházfőnek:

*„19. A „rendkívüli forma” szerinti ünneplést kérő krisztushívők **ne nyújtsanak támogatást**, és ne legyenek tagjai olyan társaságoknak, amelyek kétségbe vonják a „rendes forma” szerinti szentmiseáldozat és szentségkiszolgáltatás érvényességét és törvényességét, ill. amelyek bármely módon ellenségesek a római pápával, az egész Egyház pásztorával szemben.”*

A Magyarországi Ókatolikus Misszióban Széles Tamás ókatolikus püspök is mutat be tridenti miséket minden vasárnap, tehát rendszeresen a Domus Ecclesie Kápolnájában, nagyobb ünnepeknél énekes misét is, ami magasabb szintű liturgia. Egyesületté 2012. szeptember 5.-én vált a misszió. 2010. októberében szentelte ókatolikus pappá Széles Tamás színművészt Alistair Bate ókatolikus püspök, rá egy évre, 2011. novemberében

püspökké, három másik püspökkel, Bp.-en. John Kersey angliai ókatolikus érsek pedig missziós megbízást írt 2010 novemberében. Az egyesület célja: „a magyar ókatolikus vallás és vallási élet gyakorlása, kutatása, feltárása, megismertetése, népszerűsítése és terjesztése.”

Az ókatolikusok közismerten törekszenek az ökumenikus együttműködésre más egyházakkal, azaz nem ellenségesek a római pápával, bár jurisdikciójukat tekintve függetlenek(autokefálok) a pápától. Az Ókatolikus Misszió is tagja a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának de megfigyelő státuszú tagként, akárcsak a mo.-i római katolikus egyház. Az ókatolikus egyházban is az Utrechti Unió kívül 1918-tól létrejött a liberális, vagy másnéven szabadkatolikus irányzat, előbbi német, utóbbi amerikai területeken, külön zsinatot alkotva. Az angliai ókatolikusok az anglikánokkal teljes eucharisztikus közösségre léptek, a németországiakkal részlegesen. Magyarországon Kubinyi Viktor volt az utolsó ókatolikus püspök, de ő is kivándorolt az USA-ba, de a második világháború után visszatért, mégsem nem sikerült az ókatolicizmust meghonosítania.

A hagyományos rítus teológiájának problémái

A tridenti rítus ellen azt szokták felhozni, hogy klerikális egyházképet hordoz, a Novum Ordo miséknél pedig, hogy azt laicizálták azáltal, hogy laikusokat is bevontak a szent liturgia bemutatásába. Verbényi István atya szerint a II. Vatikáni Zsinat utáni liturgikus reform célja az ún. „duplikációk” megszüntetése volt, vagyis hogy megszűnjenek a misében a párhuzamos liturgikus cselekmények. Például amikor a pap háttal a híveknek mondja a konszekráció szavait, közben a szköla énekel, a hívek rózsafüzért mondanak vagy a Szugogh Szavér-féle kétnyelvű Misszáléból valamilyen imát mormolnak, stb. Engem is meglepett, hogy a pap a szubdikónussal folytat csupán dialógust a tridenti rítusban, a hívők a kánoni részben szinte ki vannak zárva a miséből. A szentélyben, a kőoltáron folynak az átváltoztatási események, csak az átváltoztatás eredményét mutatja fel a pap. Mindez a kíváncsi szemektől rejtve, takarásban megy végbe, sűrűn gomolygó, illatos füstfellegek között. Csak a csengők csilingelése jelzi a misztérium egy-egy kiemelkedő eseményét, hogy a hívek is reagálni tudjanak és kifejezhessék hódolatukat és áhítatukat.

Már maga az áldoztató rácsok bezárása ezen idő alatt a régi, ószövetségi templomi áldozatokra emlékeztetett, ahol a szentélybe csak a papok, a leviták léphettek be. A tridenti rítus a római mise két alapvető részét jól megkülönbözteti: a hittanulók miséjét, melyet eredetileg szombat esténként, agapével együtt mutattak be és a hívők miséjét ami szombatonként délelőtt történt. A liturgikus reform főleg a hittanulók miserészét kurtította meg valószínűleg az időbeli rövidítés és leegyszerűsítés címén. Nagyon fontos eseménynek tartom az aspergest, a szentelt vízzel való meghintést, ami az új rítusban az énekes miséknél is elmaradt. Ez a cselekedet nem csak szimbolikus démonűzés, hanem a keresztvárosi szentségi fogadalom megújítása is, hogy ellene mondunk a démoni kísértéseknek, amelyek a mise kezdetén is jelen vannak és igyekeznek elterelni figyelmünket a szentségi cselekedetektől. Úgy vélem, hogy számos hívő dekoncentráltága csak részben vezethető vissza arra, hogy a hétkönapos élet bajai és gondjai alól nehéz átváltani hirtelen egy fennkölt, költői, zsoltározói nyelven megszólaló liturgikus szövegekre. Az introitus ezt a váltást szolgálja. A szentenciák és prefációk megváltoztatása is előkészületi egyensúlytalansághoz vezetett s nem váltak az igeliturgia előnyére. Válaszul azt mondják a reformerek, hogy 1999-től a katekumenátus kötelező volta megoldotta ezt a hiányt. A mise utáni könyörgések szövegeinek elhagyása is talányos a számomra.

XVI. Benedek pápa áldása

A rubrikás reform miatt a két rítus énekrendi számozása is eltérő, a szentek ünnepei is eltérnek, azaz más szándékra mutatják be ugyanazon a napon a misét. De jelenleg a legfontosabb probléma, hogy a mise központi részének, a kánonnak nincs egységes magyar fordítása, az új miserítusban is 3 variáció közül szabadon választhat a pap. Nem tudom pontosan, mi az oka, hogy a Mezey László latin professzor által elkészített, szakmailag a legjobbnak tartott kánonszöveget miért nem használják a hivatalos mise fordításában. Mezey László fordítása a következő:

„Tehozzád azért, kegyelmes Atya, a mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által esedezve folyamodunk, és arra kérünk Téged, hogy vedd birtokodba, és áldd meg ezeket az adományokat, e köteles adónkat, ezeket a szent és szeplőtelen, tiszta áldozati ajándékokat, melyeket mindenekelőtt a Te szent katolikus Egyházadért ajánlunk föl. Hogy neki békét adjál, hogy megőrizzed, egységben tartsad és vezérelj az egész földkerekségen, a Te szolgálóddal, N. pápánkkal, N. főpásztorunkkal és minden igazhívővel együtt, valamint mindazokkal, akik a katolikus és apostoli hitért buzgólkodnak. Emlékezzél meg, Uram, a Te szolgálóidról és szolgáló leányaidról, és minden itt körülállóról, kiknek hitét Te megvizsgáltad, és tudod, hogy magukat fenntartás nélkül átadják Neked, akikért bemutatjuk, vagy akik Neked bemutatják ezt a dicsérő áldozatot, önmagukért és övéikért, lelkük váltságára, üdvük és sértetlenségük reményében, s amit fogadtak, már teljesítik is Neked, örökkévaló, élő és igaz Istennek.

Most pedig közösségükbe lépünk, és emléküket tiszteljük. Mindenekelőtt a dicsőség a mindenkor Szűz Máriának, a mi Istenünk és Urunk, Jézus Krisztus szülőanyjának, és Őutána Szent Józsefnek, ugyanazon Szűz jegyesének. A Te boldog apostolaidnak és vértanúidnak: Péter és Pál-, András-, Jakab-, János-, Tamás-, Jakab-, Fülöp-, Bertalan-, Máté-, Simon és Tá-dé- Linusz-, Klétusz-, Kelemen-, Xisztusz-, Kornéliusz-, Ciprián-, Lőrinc-, Krizogonusz-, János és Pál-, Kozma és Damjának valamint minden szentjeidnek. Kiknek érdeméért és könyör-

géséért engedd meg, hogy minden dolgunkban a Te oltalmazó segítséged legyen erősségünk. Ugyanazon Krisztus Urunk által. **Amen.**

Azért ez áldozati adományt tőlünk, szolgálóidtól, és háznak mind egész népétől, Urunk, kérünk, megengesztelődve fogadd; rendezd el a Te békében napjainkat, és rendeld el, hogy az örökké tartó kárhozattól megmenekedjünk, s kiválasztottaid nyájába számláltassunk. Krisztus, a mi Urunk által. **Amen.**

Az adományokat pedig Te, ó kegyes, Isten, kérünk, tegyed mindenk fölötte áldottá, törvényed szerint elfogadottá, Magadhoz méltóvá, lelkivé, és Előtted kedvessé, hogy számunkra Testvére és Vérévé váljék szeretett Fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak. Ki szenvedésének előestéjén szent és tiszteletreméltó kezébe vette a kenyeret, szemét az égre emelte, az Istenhez, mindenható Atyjához, Tehozzád, és Neked hálát adva áldást mondott, tanítványainak adta, és így szólt: **Vegyétek, és egyetek belőle mindnyájan, mert ez az én testem.** Hasonlóképpen a vacsora után szent és tiszteletreméltó kezébe vette ezt a csodálatos kelyhet, Neked hálát adva ismét áldást mondott, tanítványainak adta, és így szólt: **Vegyétek, és igyatok belőle mindnyájan, mert ez az én véremnek kelyhe, az új és örök szövetségé, a hitnek titka, mely kiontásra kerül értetek és sokakért a bűnök bocsánatára. Valahányszor ezt cselekszitek, az én emlékezetemre cselekedjétek.**

Ezért tehát megemlékezünk, Urunk, mi, a Te szolgálóid, és velünk együtt a Te megszentelt néped, ugyanazon Fiadnak, Krisztus Urunknak boldogságszerző szenvedéséről, halálba való feltámadásáról, és egyúttal dicsőséges mennybemeneteléről is; és megemlékezve bemutatjuk csodálatos Főlségednek a Te Magad javaiból és ajándékaiból e tiszta áldozatot, e szent áldozatot, e szeplőtelen áldozati adományt, az örök életnek megszentelt kenyerét, és az üdvösségnek kifogyhatatlan kelyhét. Nézzél le rá jóindulatú és derűs tekintettel, és méltóztassál elfogadni azt, miképpen elfogadtad egykor igaz szolgálóidnak, Ábelnek ajándékait, azután Ősatyáinknak, Ábrahámnak áldozatát, és amit főpapod Melkizedek ajánlott föl Neked: ama szent áldozatot, szeplőtelen adományt. Esedezve folyamodunk Hozzád, mindenható Isten, rendeld el, hogy szent Angyalod keze elvigye áldozatunkat a mennyei oltárra, isteni Főlséged színe elé, hogy mind, ahányan erről az oltárról részesedvén magunkhoz vesszük Fiadnak szentséges Testét és Véréit, a mennyei áldás és kegyelem bőségével elteljünk. Ugyanazon Krisztus Urunk által. **Amen.**

Emlékezzél meg, Urunk, szolgálóidról és szolgáló leányaidról is, akik a hit jelével megjelölten már előttünk eltávoztak, és a béke álmát alusszák. Nekik, Urunk, és minden Krisztusban nyugvó léleknek az enyhület, a világosság és a béke helyét kérünk, add meg. Ugyanazon Krisztus Urunk által. **Amen.**

Nekünk is, bűnösöknek, a Te szolgálóidnak, kik sokszor tapasztalt könnyőreletességedbe helyezük reményünket, ajándékozzál kegyesen egy szerény részt szent apostolaidnak és mártírjaidnak társaságában: János és István, Mátyás-, Barnabás-, Ignác-, Sándor-, Marcellinus és Péterrel, Felicitász-, Perpétua-, Ágota-, Lucia-, Ágnes-, Cecília-, Anasztáziával és minden szentjeiddel egyetembe. Az ő boldog közösségükbe, nem érdemtelenységünket mérlegelve, hanem a bocsánat nagylelkű Megadójaként kérünk, hogy minket bebocsáss. Krisztus Urunk által. **Amen.**

Ki által mindezeket, ó Urunk, mindig jónak teremtéd, megszenveded, életre kelted, megáldod és nekünk nyújtod. Óáltala, ővele és őbenne a tiéd, mindenható Atyaisten, a Szentlélekkel egységben minden tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. **Amen.**

A két rítus eredetének dilemmái

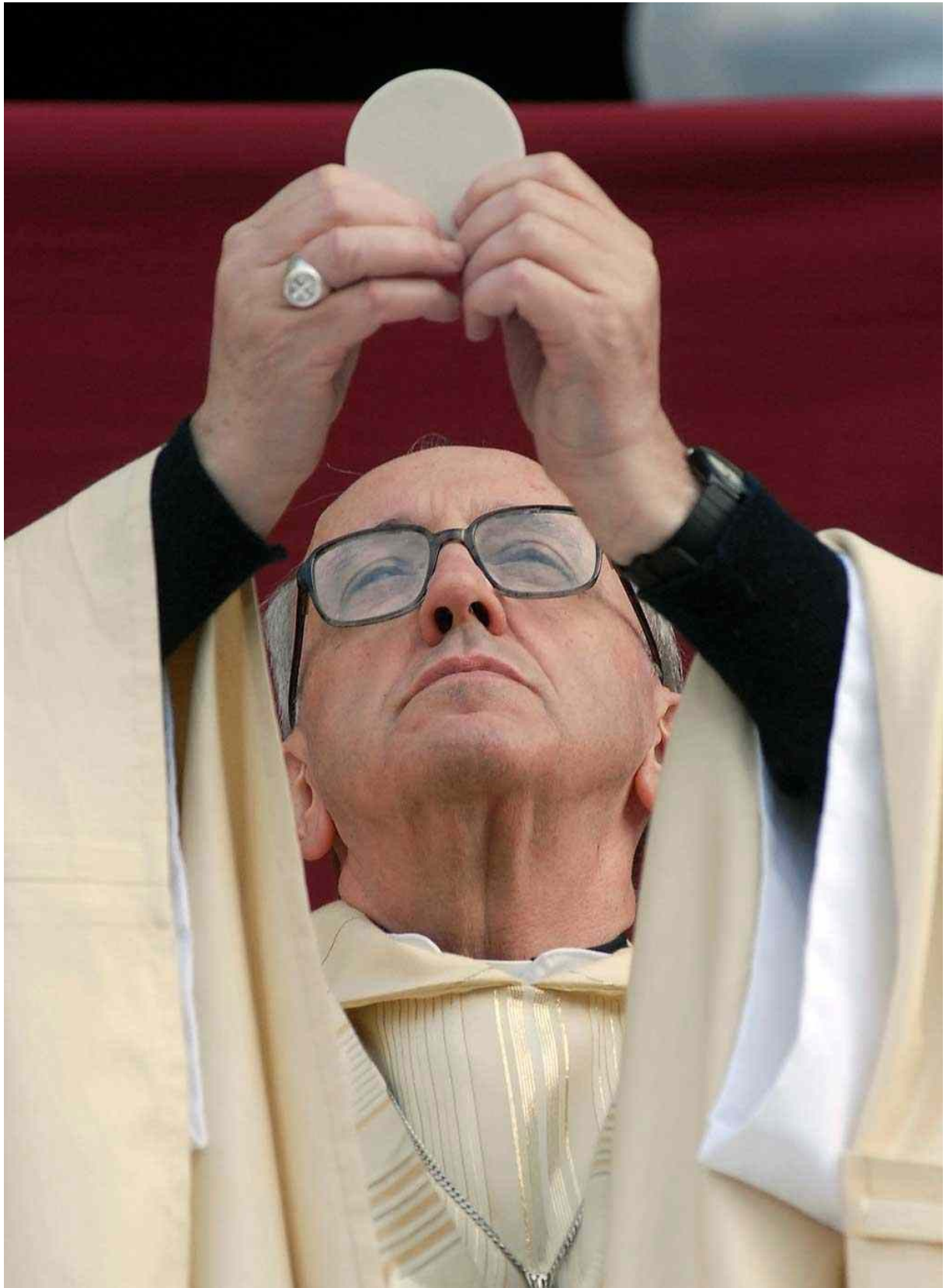
Talán a legvitathatóbb az az állítás, hogy a két rítus a hagyományos római rítus két változata, gyakorlati megvalósulása volna, mely egymást kiegészíti és megtermékenyíti. A két rítus között ugyanis alapvető szerkezeti és szemléleti eltérések vannak, tehát a Novum Ordo mise nem a tridenti mise változata, hanem attól merőben eltérő miserítus.

Ezért maga XVI. Benedek pápa is elismerte, hogy hosszabb távon egy közbenső, azaz közös, egységes liturgia megteremtése a távlati cél. Kurth Koch a Pápai Egység Titkárság vezetője is ezt nyilatkozta. A központi kérdés a jövőre vonatkozóan az lehet, hogy melyik miserítus szolgál majd alapul ehhez a folyamathoz. Földváry Miklós szerint ez a római tridenti rítus XX. század eleji változata lehet, például az 1911-es Missale. De az is meglehet, hogy XVI. Benedek pápa ennél is nagyobb víziókban gondolkodott és az ortodoxokkal lát lehetőséget egy egységes liturgia elfogadtatására.

Ez még rázósabb talány, ha egyáltalán vannak ilyen tervek és vágyak. Ennél két lehetőséget is el tudok képzelni: 1./ Vissza lehet térni a bizánci rítusról az antiochiaira. A 8. század előtt még a Jakab liturgiát használta az ortodoxok zöme, azután tértek át az Arany-szájú Szt.János liturgiára. Manapság a Jakab liturgiát csak évente egyszer, Jakab apostol ünnepén használják. De még ígéretesebbnek tűnik számomra a nemrég, a 90-es években kifejlesztett nyugat-szír, latin nyelvű miserítus, amit az Európai Független Ortodox Egyházak Tanácsa használ. Ez olyan feltűnő kísérlet, mint a lutheránusoknál az 1997 óta használt Tamás mise, amit keresőknek szánnak. Úgy néz ki, hogy az ortodoxoknak, főleg az unionistáknak, a görög-katolikusoknak alapvető beleszólása lesz a katolikus liturgiába. A pápák ugyanis nem mondtak le az ortodoxokkal való unió lehetőségéről, ami már először 1439-ben, majd 1490-ben felső, formális szinten létre is jött, csak éppen hamar szétesett, nem sikerült átvinni a gyakorlatba, de ezért sok minden okolható. Mindenesetre ezt már a nemrég megválasztott pápa, Jorge Mario Bergoglio fogja majd eldönteni. A liturgia területe ugyanis hagyományosan pápai felségterület, s az is marad.

Ferenc pápa, azaz Jorge Mario Bergoglio tekintete, mely az isteni szándékokat fürkészi

Ferenc pápa Úrfelmutatása